

CERKVENI GLASBENIK.

Organ Cecilijinega društva v Ljubljani.

Izhaja po enkrat na mesec in velja za celo leto z muzikalno prilogo vred 2 gold., za ude Cecilijinega društva in za cerkve ljubljanske škofije 1 gold. 50 kr.

Vredništvo in upravnništvo je v hiši „Katoliškega društva rokodelskih pomočnikov“, Poljske ulice št. 10.

Češčenje sv. Cecilije kot zavetnice cerkvene glasbe.

(Dalje.)

In kakošno bódi torej v tem oziru naše delovanje? Paziti nam je zlasti na dvoje: 1.) da je petje v cerkvi dostojno in pobožno, tako torej, ki ne vpliva le na čute, marveč sega globlje, v srce, ki je torej v resnici sposobno Boga častiti in vernike napeljevati k pobožnosti; 2.) da to petje ni le dostojno in pobožno, marveč tudi liturgično, t. j. tako, da natančno ustreza določbam sv. Cerkve.

1. Petje bódi torej dostojno, pobožno! Koliko skladateljev je znanih zlasti iz predcecilijanske dobe, ki so vse preje, kot cerkveni, dasi so skladali za cerkev. Melodije njihove so posvetne, podobne raznim opernim arijam; tekst sam, besede svete so jim deveta briga. Verbum ancilla, musica domina; Treba je odpreti le znana dva Witt-ova lista „Fliegende Blätter für kath. Kirchenmusik“ in „Musica sacra“, da se ondi človek prepriča, kaj je vse veljalo za cerkveno glasbo!

In ljudstvu je to — kot je imenuje ranjki Blaž Potočnik — turško petje tako dopadlo! Zakaj? Peter Piel pravi: „Ljudstvo na mnogih krajih nič boljšega niti poznalo ni, kot tako mehkužno, trivijalno godbo. In ker so napevi cerkvenih pesmi mnogokrat bili čisto podobni posvetnim napevom samim, ako ne do cela jednaki, in so imeli mnogokrat ritem, ki je ljudem kar noge privzdigoval: zato ni čudno, da so se jim taki napevi prikupili in priljubili prav kakor jim mnogokrat n. pr. dopadejo cerkve, ki so vse prej nego lepe!“ In Blaž Potočnik pravi: „Ko sedaj v našem tako omikanem stoletji s pravim cerkvenim duhom preti tudi vsa častitljivost iz cerkvenega petja izginiti, in po naših cerkvenih korih dalje časa sem vlada že bolj turška nego cerkvena glasba, je pač najveselejše znamenje, da se je tudi v tem oziru, zlasti po Nemškem, začelo na bolje obračati!“

Ako pa je tako petje ljudstvu ugajalo, iz tega se ne sledi, da je bilo to petje cerkve dostojno, da se je res Bog z njim častil. Tedaj, ko boljšega niso vedeli, ko so nehoté tavalili v temi in zmoti, tedaj je bilo drugače. A dandanes, ko vemo, ko smo poučeni, in ko imamo lepih cerkve dostojnih

pesmi na izobilje, dandanes se pa ne moremo več izgovarjati z nevednostjo. Višji so govorili in naša dolžnost je — ubogati. Da bi ljudstvo samo nikakor ne maralo novih pesmi, to ni res. Skušnja to potrjuje. Da pa se mu zlasti v začetku zdé nenavadne, tuje, res nove, to pa ni nič čudnega. Uzrok je čisto naraven: ljudstvo je razvajeno.

Sploh pa nihče tudi ne zahteva, da je treba kar čez noč vse staro zavreči in novo upeljati. Gotovo ne! Polagoma je treba delovati in previdno; potem bo kaj uspeha.

Da pa bi bile vse stare pesmi slabe, in bi jih bilo torej treba izpodrinuti in zameniti z novimi, tega gotovo nihče ne trdi. Pozabiti nikdar ne smemo, da je glasba umetnost in kot taka poseben dar Božji. Bog pa je svoje darove — in torej tudi dar glasbe — različnim ljudem razdelil različno, po svoji neskončni previdnosti. Nihče torej ne sklada in ne poje lepo zato, ker je cecilijanec, marveč zato, ker mu je dal Bog to zmožnost. Cecilijanstvo mu provzroča le to, da ako sploh sklada, sklada v duhu sv. Cerkve, po njenih določbah in pravilih. Notranjega ognja in duha pa mu ne bo nikdar dalo in vtisnilo ime „cecilijanec“ samo na sebi. Duh, ki ravno oživlja, pride od zgoraj, od Boga samega.

Zakaj so n. pr. nekatere pesmi Gr. Riharjeve tako ljubeznjive, da se človeku kar srce taja, ko jih posluša? Mari res zato, ker „on ni bil cecilijanec?“

O kako se motijo vsi, ki kaj tacega mislijo! Uzrok je ta, ker je bil Rihar — tega mu ne sme in ne more nihče odrekati! — res, *musicus natus*,“ pevec po milosti božji. Da bi on živel dandanes, ko se cecilijanstvo tako lepo razširja, on bi bil gotovo vnet, navdušen cecilijanec. Zato pa ne bi bil kot cecilijanec manj lepo, manj ljubeznjivo skladal, kot je tedaj. Cecilijanstvo bi ga bilo le vodilo, da bi se bil on vsikdar oziral na določbe in pravila sv. Cerkve. Skladal bi bil torej poleg lepih domačih, slovenskih pesmi in slovenskih maš za slovesne, pete maše tudi pravilnih latinskih maš s celim tekstom (tudi s celo „Gloria“, Credo i. t. d.), prav kakor to zahteva sv. Cerkev. In skladal bi bil graduale, ofertorije i. t. d., kakor to delajo današnji cecilijanci. Ohranil pa bi bil pri vsem tem svoj značaj, svojo posebnost, ono namreč, kar dela njegove skladbe tako priljubljene. To je namreč „ingenium“, dar, ki ga je ranjki Rikar v obilni meri prejel od Boga.

Iz tega torej spoznamo, da gotovo ni vse slabo, kar je staro. Saj Bog ni še le s cecilijanstvom začel deliti talentov za glasbo in petje!

A ker je ravno cerkvena glasba vsled raznih posvetnih vplivov sčasoma izgrešila svoj namen in postala sama tudi več ali manj posvetna, zato je umevno, da tudi nasprotno ni vse, kar je staro, zato tudi dobro. Prav zato pa je treba ravno izbirati in izbrati tisto, kar je najboljše, a ne kar je najslabše! Ako bi pa vsak posameznik določeval, kaj je dobro in kaj slabo, kam bi prišli? Saj bi si vsak po lastnem okusu izbiral in določeval! *Quot capita, tot sententiae!*

Prepustimo torej sodbo v tem oziru sv. Cerkvi, oziroma onemu kolegiju referentov cecilijanskega društva, ki v imenu sv. Cerkve same sodi o cerkvenosti in necerkvenosti posameznih skladateljev, posameznih pesmi!

2. A ne le dostojno in pobožno, tudi liturgično bódi petje v cerkvi. Leta 1880. so ranjki škof Krizostom poslali razglas cecilijanskemu društvu, ki je ravno tedaj zborovalo v Ljubljani, v katerem pravijo mej drugim: „Ne morem prezreti posebno enega pogreška, katerega sem opazoval pri petji, da se namreč sem in tje petje na koru premalo ujema s svetim liturgičnim dejanjem pri altarji, kar cerkev vedno in vedno poudarja, kakor n. pr. da se skorej pri celi sv. maši pojó le pesmi Matere Božje. Da se odpravi ta napaka, cerkvenemu duhu tako protivna, v to bi hotel pozornost častitih gospodov posebno obrniti!“

Liturgično bódi torej petje, tako, da se ujema z altarjem. Zlasti pa se ima ta vzajemnost kora z altarjem kazati po tolikrat in tako jasno izraženi želji sv. Cerkve ravno pri slovesni maši, kjer namreč kor naravnost in neposredno sega v liturgijo. In tu je zapovedano, da mora kor peti v ravno tistem jeziku kot mašnik, torej v latinskem in peti ravno tiste tekste cele in neokrajšane, ki jih mašnik moli pri altarji. Tu ravno opazimo ono posebno odliko, po kateri se glasba v službi sv. Cerkve razlikuje od vseh drugih umetnosti, da ona ni jednako drugim zgolj za kinč in olepšavo, marveč da ona neposredno sodeluje z mašnikom pri altarji.

A ravno tu je največ težav in zaprek. „Ne gre, pa ne gre!“ Tako se sliši le prepogosto ravno gledé tega. In potem pridejo kar na celoto in trdè: „Cecilijanstva ni mogoče praktično izpeljati!“

Vender tudi ta stvar ni tako huda! Le poglejmo, kdo največkrat tako govori in toži? Mari ne ravno tisti, ki se sam še prav nič ni potrudil ali pa le malo, da bi vpeljal tako liturgično petje. Cecilijanstvo nikjer ne zahteva, da bi se morale po priprostih kmečkih farah peti težke Palestrinine maše! Koliko imamo lahkih, dà otročje lahkih skladeb, ki so zložene v cerkvenem duhu! Nihče pa tudi ne zahteva, kot smo že poprej poudarjali, da bi se kar na enkrat moralo peti vse, kakor je ukazano. Truditi se je treba začeti takoj in delati, a jedno stvar za drugo lepo zboljšati, organista in pevce podpirati in navduševati, ljudstvo samo pa podučiti, zakaj tako in ne drugače.

Pred vsem pa moramo, ako hočemo res kaj delovati za povzdigo cerkvene glasbe, najprej sami se pridno v njej vaditi in učiti. Tudi tu velja gotovo pregovor: *Medice, cura te ipsium!*

In ta dolžnost veže témbolj, čim bolj je kdo s cerkveno glasbo v dotiki.

In kdo je ž njo bolj v dotiki, kot ravno duhovnik, on, ki je varuh cerkve in vsega, kar je s cerkvijo v zvezi, torej tudi varuh cerkvenega petja.

Dà, a *capite incipiat reformatio!* Ako hočemo res cerkveno glasbo spraviti v boljši tir, pridobiti si moramo za to pred vsem duhovnike. In tu se je treba v prvi vrsti ozreti tjà, od koder izhajajo duhovniki, v semenišče. Tu je čas, tu priložnost pridobiti bodoče duhovnike za stvar. Naj bi torej vsak bogoslovec štel si med drugim tudi to v svojo častno nalogo, da se tekom 4 semenških let natanko priuči vseh duhovskih spevov, pred vsem onih, ki so potrebni pri sv. maši. A tudi drugih. Le ozrimo se na Veliki teden. Kako veličasten, kako lep je! In tedaj mora duhovnik pri vseh obredih, vseh očitnih molitvah skorej peti! Pojó se antifone, psalmi, pojó drugi zares ginljivi spevi:

„Ecce lignum crucis“, „Exsultet iam angelica turba“ i. t. d. Če jih duhovnik zna, če jih zares lepo poje, o kako zares nekaj veličastnega je to, kako to poveljuje slovesnost! Nasprotno pa, ako vsega tega ne zna. Saj on sam ne more imeti potrebnega veselja in navdušenja. In kdaj naj se duhovnik vsemu temu priuči. Mari potem kot duhovnik že zunaj na deželi. Prepozno! Koralni spevi, antifone i. dr. niso lahki. Kedo naj ga potem zunaj na deželi uči, ko pogosto daleč okrog ni nikogar, ki bi jih sam znal! Naj bi torej bogoslovci, ki so tako vneti in navdušeni za vse dobro in blago, z veseljem, pridno in vztrajno vadili se že od prvega leta dalje — ne še le zadnje! — v duhovnikovem petju kat. eksohén, v koralu! Koliko je duhovnikov po deželi, ki bi se sedaj radi učili. A nimajo prilike. (Konec prih.)

D o p i s i.

(Riharjeva slavnost v Polhovem Gradcu.) Pomenljiv naroden praznik je obhajala lepa župnija Polhograjska dne 25. avgusta. Spominjala se je stoletnice rojstva Gregorja Riharja. Šešlo se je mnogo č. duhovščine, gg. učiteljev, organistov in domačega ljudstva.

Kdo da je bil Gregor Rihar, menda ni treba omenjati, ker ga pozna vsa slovenska domovina iz njegovih napevov. Slavnost se je pričela ob 10. uri v župnijski cerkvi. Župnijska cerkev je velika monumentalna stavba, zidana v podobi križa, skoraj tako široka kakor dolga. Veličasten vtis dela na ptujca, kateri jo prvič vidi. Po trudu sedanjega č. gosp. župnika Jož. Laznik-a je zunaj in znotraj vsa prenovljena.

Cerkveni govor je imel č. gosp. kapelan Tomaž Rožnik o cerkvenem petju sploh in še posebej o delovanju Riharjevem v tej stroki. Govorov o cerkveni glasbi do sedaj še nismo slišali. Zato bilježimo in pozdravljamo to kot dobro sredstvo, da se tudi ljudstvo pouči v tem oziru. Slovesno sv. mašo je imel ml. g. prelat dr. Janez Kulavic z obilno asistenco.

Dovoljeno naj bode, da izpregovorim nekoliko o petju na koru. Pričakovali smo o tej priložnosti kaj posebnega, da bi se bil še slavljenec veselil v nebesih. Nade se nam niso izpolnile. Vspored je bil naslednji:

1. „Pred Bogom pokleknimo“ za introit. 2. „Bogu bod' čast in hvala“ po intonovanju glorioje. 3. „Se čuje milo že zvonjenje“ z-refrenom „Ave Maria“ za ofertorij. 4. „Čez hrib in plan naj se glasi“ za sanctus. 5. „Poznate dom?“ za benedictus in „agnus“.

Zaradi vesele slavnosti nočemo polemizovati. Saj vemo, da se s takim programom v obraz bije vsem cerkvenim določilom za slovesno sveto mašo. Zakaj ni pel domači mešani zbor, kateri — kakor smo slišali — napreduje tudi v liturgičnem petju? Saj bi bili domačini pod vodstvom cerkvenega pevovodje in nadučitelja Janko Bajec a izvršili morebiti bolj častno svojo nalogo. Čemu skromnost, kadar ni na pravem kraju? Čveterica moškega zbora (dva tenorja in dva basa) v tako prostrani cerkvi, kakor je v Polhovem Gradcu, ne more priti nikakor do prave veljave, ako bi bila tudi fino izobrazena. Vrh tega še orgle, silno razglašene in zato pravo morilno orodje za ušesa, niso bile v Riharjevih rokah. Gospod organist je tipal in iskal pripravnih spremenov, kakor da bi jih bil še le vgluševal. Da so se mogli posamezni komadi točno začeti, je bilo treba seveda dolgotrajnih terc in trizvokov. Najboljše se je slišal slovesni odgovor „Deo gratia“ pri sklepu maše, ki bi bil delal vso čast velikonočni nedelji. Žal, da je bil po naključju semiduplex.

Po cerkvenem opraviu smo šli k rojstni hiši Riharjevi na Pristavo, kjer je bil rojen Gregor Rihar 1. sušca 1796. Tukaj je govoril č. g. prof. Anton Kržič o domoljubju ter slavil Riharja kot domoljuba itd. K sklepu se je odgrnila plošča, vzdana zunaj v steni.

Mož, katerega smo slavili ta dan v njegovem rojstnem kraju, je imel nenavadno izobražen glasben okus in kazal je talent, da moramo iskati jednakega. Žalibog, da je potegnil z duhom časa in zašel v nekaterih skladbah na gledališka tla. Pozabiti pa ne smemo, da je cerkvena glasba že veliko let pred Riharjem popolnoma propadla ne samo pri nas, marveč tudi drugod. Rihar je začel orati ledino na zanemarjenem glasbenem polju. Zložil je obilico cerkvenih napevov, ki imajo vsled tega tudi različno vrednost. Žel je mnogo hvale v življenju in po smrti. Ko se je začela korenita reforma cerkvene glasbe, ustanovilo se je tudi v naši škofiji l. 1877. cecilijino društvo. Od tega časa se je mnogo govorilo in pisalo o Riharjevih skladbah pro in contra. Prijatelji njegovi so ga zagovarjali znabiti preveč, nasprotniki so ga sodili mnogokrat prestrogo. Ta borba je priklopela do vrhunca in vse to oporekaje je postalo skoraj neznosno. Vendar bi se našel način, po katerem bi se znali sporazumeti razburjeni stranki. Ta način bi bil naslednji:

Po pravilu „Qui bene distinguit, bene docet“ si moramo izbrati gotovo stališče in kakor vsako reč tako moremo ocenjevati tudi Riharja nepristransko le na določenem pravem stališču. Tukaj nastane trojno vprašanje: Kakošne so Riharjeve pesmi I. s stališča liturgičnega, II. s stališča umetniškega in III. s stališča narodovega?

Ad I. Z' liturgičnega stališča presojevati Riharja je nevarno delo, ker tukaj ne more prestatiti kričke. Sicer pa nimamo veliko njegovih skladb z latinskim besedilom razun nekaj antifon in himnov. Rihar se ni toliko oziral na tekst kakor na blagoglasje. Vsled tega so njegovi Tantum ergo včasih tako razkosani, da besede niso v nobeni pravi zvezi med seboj. Latinščina se je morala pokoriti glasbi, ne pa glasba latinščini. Silo je d'alal tekstu samo zato, da bi zadostil svojemu izrednemu glasbenemu čutilu. Ako je to prav, prepuščamo sodbi liturgov. Kaj je večje važnosti: osebna samosvoja volja ali pripoznanje stvarnih zakonov?

Ad II. Tudi s stališča umetniškega ne najdemo pri Riharju skladb, katere bi mogli imenovati dovršene. Izvežban je bil sicer v harmoniji, tudi z basom je postopal precej samostojno, verziran pa ni bil v vseh mnogokrat jako težavnih glasbenih oblikah. Prijem nimajo vsi glasovi svoje opravičene samostojnosti, katero bi morali imeti. Ozira se večinoma le na zunanja dva glasova, notranja dva sta mu za neko potrebno spremstvo in za spopolnitev polnega akorda.

Ad III. A ves drugačen se nam kaže Rihar z narodovega stališča. Tu je bil doma, na svojem mestu, v elementu. V tem oziru moramo očitno izreči, da je Rihar le eden. Nobeden cerkveni skladatelj ni med Slovenci tako popularen kakor on. Umrl le že pred 33 leti, toda njegove gladko in prijetno tekoče melodije so ostale in bodo ostale, dokler se bode pelo slovensko. Zato je bil po pravici slavjen v življenju in po smrti. O njem veljajo Vodnikove besede:

„Ne hčere ne sina-
Po meni ne bo;
Dovolj je spomina,
Me pesmi pojo.“

Vbral je prvo struno narodovo in ta je zazvenela, da doni še sedaj in bode odmevala tudi v bodoče po slovenski domovini.

Podajmo si toraj roke o tej slavni priliki in ne delajmo več razločka med cecilijanci in nececilijanci. Saj želimo biti vsi pokorni sv. Cerkvi. Kar zahteva Cerkev od cerkvenega petja, zlasti kar se tiče liturgije, to vestno spolnujmo in nikar ne določujmo sami, kar je že Cerkev določila. Odpustimo si, kolikor je bilo neljubih in mnogokrat strastnih preprirov med nami. Riharjeve pesmi naj se razlegajo še zanaprej po naših lepih hramih božjih in Rihar naj ostane to, kar je po pravici: skladatelj narodov in ljubljeneč njegov. Zavzema naj odlično mesto med slovenskimi glasbeniki in časten spomin naj mu ohranijo tudi naši potomci. *Jož. Lavtižar. („Is Slovenca“).*

Sv. Gora pri Gorici — 1. septembra 1896. — Ker me je preč. g. vrednik „C. Gl.“ osebnó takó ljubezujo povabil, naj vendar kaj sporočujem, kakó se goj

cerkveno petje na Goriškem, drznem se zapisati dve besedi o izvanredni slavnosti, ki se je vršila dné 1. septembra na sv. Gori.

Praznovali so tega dne v svetišči Matere božje nekateri duhovniki iz goriške, tržaške in poreške škofije svojo srebrno mašo; v bratski ljubezni so se združili Slovenci, Hrvatje in Italijani, da bi skupno proslavili tako veseli dan — 25letnico svojega dušnega pastirstva.

Toda moja misel ni, da bi opisoval veselje, navdušenje in vzajemno ljubav, ki je objemala vse jubilate: jaz in „C. Gl.“ se zadovoljiva samo z jedno točko slavnostnega programa — t. j. kdo in kakò so peli pri službi božji?

Kdo so peli? — Veleč. g. Bl. Grča, župnik šempaski in jubilent, je dobro znal, da se slavnost ne sme vršiti brez potrebnega petja; saj petje lepo in pravo cerkveno petje, dviga srca tja gori nad oblake, odteguje človeka zemskim težavam in skrbem, povečuje službo božjo in povzdiguje slavnost . . . Toda kje pevcev dobiti, ki bi znali peti takó! Na sv. Gori je sicer dober organist in še boljša pevka, a zbora pevskega ni; zato pa je arangeur vse slavnosti, č. g. Bl. Grča, poprosil čepovanske pevce, katere je kot bivši župnik čepovanski sam vzbudil, vzbujal in podpiral, da bi prišli pet na sv. Goro. Pevci čepovanski niso mogli odreči svojemu nekdanjemu župniku in blagemu „pevodnji“: enoglasno so sklenili, da gredò pet in sicer po želji gospoda župnika samega sledeče točke:

I. koralni „Requiem“ — za ranjce sobrate-sošolce; po sv. maši koralni „Libera“.

II. pri zahvalni maši: „Kyrie“ in „Agnus Dei“ — E. G. Stehle, missa 8 vocom jubil. d. Wittelsbach; „Gloria“ — J. Laharnar, missa „Ora pro nobis“; „Credo“ — Fr. Witt, missa in hon. s. Fr. Xav. (Preismesse); „Sanctus“ in „Benedictus“ — Palestrina, missa Papae Marcelli 6 vocom; Graduale: „Benedicta“ — (skladatelja se ne spomnim); Offertorium: „Ave Maria“ — D. Fajgelj. Po sv. maši: koralni „Te Deum“; „O salutaris hostia“ — Fr. Witt; „Tantum ergo“ — C. Santner 5 voc.; „Laudate Dominum“ — harm. 8. ton.

To so vzeli čepovanski pevci saboj na sv. Goro in to so tudi peli, razven „Credo“, katerega tudi mašnik ni zapel. Izpustili pa so „Introitus“ in „Communio“; to meni sicer ni ugajalo; a pevce opravičuje to, da so bili prekrasno vabljeni in da so vže toliko koralnih točk imeli.

No, kakò so pa peli? — Slišal sem vže mnogo pevcev, mnogo pevk: kakó so peli čepovanski pevci 1. septembra na sv. Gori, to pričaj drug in ne jaz, ki bi utegnil soditi pristransko!

Ker so nekateri gg. slavljenjci želeli, da bi tako vrli cerkveni pevci zapeli tudi kako narodno pesen, prišli so čep. pevci pred obednico in zapeli Nedvèdov „Nazaj v planinski raj“, Volaričeve „Slovan na dan“ in „Gospodov dan“, Laharnarjev „Pozdrav“ in še nekaj drugih. Morebiti, da je čč. gg. slavljenjce še bolj razveselilo narodno petje nego strogo-cerkveno; no, g. Fr. Vidic, župnik kanalski, je vstal ter napil čepovanskim pevcom nekako takó: „Dragi sobratje! Združili smo se danes, da bi skupno se veselili na tem sv. kraji . . . A kaj povzdiguje veselje bolj in slovesnost nego lepo petje? Slišali ste uprav sedaj krasne melodije, ki so privrele iz čistih grl gorskih pevcev in pevk — niso li segale Vam do srca? Pa še več: slišali ste danes v cerkvi iste pevce — kakó lepo so izvrševali točko za točko; kakó milo se je glasil koralni „Requiem“ in „Libera“, kako mogočno pa „Te Deum“! Pa še več: kaj se Vam zdi, kaj so še peli? Principem musices spravili so danes na kor — Palestrinine melodije smo čuli danes iz grl vrlih čep. pevcev . . . Da, kaj nam pomaga, da imamo sekirice, da imamo Palestrino na papirji, ako nimamo pevcev, da bi ga peli — in umeli? Danes, predragi, ste čuli onega velikana in prvaka v cerkv. glasbi tu na sv. Gori — danes ste čuli bolj angeljske nego človeške glasove: koral in polifonija sta se danes združila v čast božjo in v naše veselje . . . Zato živeli vrli pevci! Bog jim dodeli le to, da so jedini in

vztrajni, da iz njihovih grl privrè še kak „Saaanctus“ kralja v glasbi, in še mnoga mila narodna pesnica! Bog živi pa tudi njega, ki je znal — inter parenthesin: ta je izvrsten pevec v k moll! — take pevce vzbuditi, navduševati in spopolnjevati: Bog živi našega Bl. Grčo . . .“

Jaz nimam dodati ničesar — zato za danes dovolj. Da pa ne bo kdo mislil, da na Goriškem propada cerkveno petje, poročati hočem še in še, kaj in kakó pojemo na deželi, ker v mestu, posebno v stolnici, nočejo slišati o pravem, lepem cerkvenem petji . . .

Cecilijanec.

Iz vipavskega sredi septembra. Romarski shodi pri Materi Božji v Logu so minuli za letos; naj Vam kaj poročam o cerkvenem petju pri teh slovesnostih.

Na sv. Ane dan 26. julija je le mali shod; a ker je bila to leto ravno nedelja, prišlo je veliko ljudi. Pevsko društvo iz Nabrežine je na ta dan napravilo izlet na Vipavsko in prej prosilo dovoljenja, da bi pri sv. maši v Logu pelo. Radovoljno se mu je prepustilo s pristavkom, da, če hočejo peti pri veliki maši ob 10. uri, mora biti vse liturgično — toraj introitus, graduale, offertorium ter communio, latinska maša s polnim tekstom, seveda tudi cerkvenega duha. Prevzeli so raji petje pri tih sv. maši ob 9. uri.

Vaš poročevalec je pazno sledil posameznim točkam in priznati mora, da je zbor res vrlo izvežban. Jasni glasovi, posebno še I. in II. tenor te presenetijo, pevci točno sledé vodjevi roki, piano in forte skrbno izvršujejo, celó crescendo tako vzajemno skupno pojo, da bi človek kmalo mislil: in sam glas narašča in zopet odjenjuje. Pojo tudi z občutkom; vidi se, da jim prihaja iz srca.

Ali nekaj sem posebno obžaloval. V naših učiteljskih pripravnicah se podučuje le moderno petje, za cerkveno se nič ne stori, in vendar so večinoma učitelji organisti in voditelji cerkvenega petja na deželi; česar se pa ni učil v šoli in pozneje ni imel prilike opazovati drugod, tudi sam ne ve kako naj vežba svoj zbor v cerkvenih skladbah. Večina misli: v cerkvi naj se vsaka pesem prav počasi, zategneno vleče, — pa je cecilijansko. Zapelje jih še bolj kaka latinska maša zložena v ala breve taktu, ko so večinoma polovične note na zlogih. Da se morajo cerkvene pesmi nekako deklamovati, kakor bi hotel razločno bolj vzvišeno govoriti, tega ne razumejo.

Maša sv. Ane je precej dolga, list in evangelij sta obširna, zraven pride še Credo. A če tudi se ni vmes nič orglalo, so speli dve kitici Riharjevega kratkega „Pred Bogom“ in iz Foersterjevih Cantica sacra dve kitici „Marija mati ljubljena, ki tudi ni dolga. To je bilo vse do povzdigovanja; drugi del maše enako. Ker pavze vmes niso bile dolge, spoznate lahko, da se je veliko prepočasi pelo. Koliko več vtisa in življenja bi bilo, ako bi se bilo malo živahnje in hitreje povzelo, saj imajo skladbe na posameznih zlogih lo četrtinke, ali celo osminke. Navadni poslušalec se je nekako dolgočasil, veččak pa nehote vzdihnil: škoda, kako malo predruženje bi bilo treba in kako vse drugače bi bilo.

Nov dokaz, kako pogrešamo na pripravnicah poduka o cerkvenem liturgičnem petju, o njegovem početku, razvijanju, zgodovini, literaturi in njegovem duhu!

Na pravem velikem shodu dne 15. avgusta je pel vipavski in šturski mešani zbor broječ okoli 30 grl. P. Angelikova maša v D dur je šla prav gladko, pri Credo so sem pa tje podpirale orgle, da se pevci niso preveč utrudili za nadaljno petje. Darovanje (ofer traja namreč dolgo časa in soparna vročina pri prenapoljeni cerkvi je včasih neznosna, utruji govornika in pevca. Vrstile so se Sattnerjeve, Nedvedove Mariji na čast in ker je sv. R. Telo izpostavljeno, privzel se je tudi peteroglasni Aiblingerjev „Jubilate“. To je zares krasna skladba, posnemajoča nekako navdušeno petje angelov pred nebeškim prestolom. Pevci na deželi se je začetkoma ustrašijo; ako se jim parkrat preigra, da spoznajo vso osnovo, začno se učiti z veliko vnemo. Skladba je zelo hvaležna pevcem in poslušalcem.

Na mali Šmarin, 8. septembra se v Logu zbere nekaj tisoč ljudi od blizo in daleč, zato tudi pevci iz bližnjih duhovnij prihite na pomoč. Dasi se je na enemu kraji nekaj skrhalo, pelo nas je vse edno 53. Kaj ne lep zbor, samih bradatih možakov in fantov. To se posebno vidi prejšno nedeljo pri glavni skušnji zunaj cerkve. Na trati se vstopijo v velik krog in skupno pojo: „Morje,“ „v boj,“ „pojmo pesmo“ in druge.

Ostali smo pri lanskem programu. Razdeljena je bila nova latinska maša, ugodno potrebna za velik zbor á la capella, pa radi bolezni in drugih ovir se ni mogla povsod temeljito naučiti Schweitzerjeva maša se je glasila brez spodtikleja. Splošno so sodili, da smo letos najboljše peli. Nam je to nekako zadostilo, da napredujemo.

Pri darovanju (ofru) se je posameznim zborom prepustilo, naj pojo kako Marijino. Menjeva se v petju se drugi odpočijejo, ob enem tudi slišijo, kako ti pojo na domačem koru. In človek se vedno kaj nauči. Od dobrega petja, kako naj ga posnema, od slabjšega, katerih napak naj se ogiblje. Ne bom hvalil posameznih zborov; vidi se, kaj ljubezen do dobre stvari, kaj veselje in vstrajnost doseže, a vendar moram priznanje izreči mlademu zboru planinskemu. G. učitelj-organist je v novejšem času izbral nekaj fantov in prav v kratkem času jih izvežbal tako, da niso zaostajali za drugimi. Gotovo je to veliko, ker drugi pevci pojo že nekaj let, nekteri 10—18 let na domačem koru. Tem se je glas že dokaj ogledil in okreplil, lažje se vtipe v duh cerkvene pesmi, kakor novinci. Zato le krepko naprej na začetem delu! Ko se nekaj lepih pesem temeljito nauči, se duševno obzorje čedalje bolj razširja in čedalje lažkeje se sega po novih težjih umotvorih. In hvala Bogu, dandanes nismo v zadregi za dobre skladbe! Časi so minuli, ko je moral organist do soseda-tovarša s prošnjo, naj mu da v prepis kako pesem. Seveda najboljših ni dobil; te je hranil za se, da se je ohranil na dobrem glasu pri svojih poslušalcih. Dandanes župnik rad in lahko naroči iz cerkvene blagajne primerne skladbe, če le vidi, da se res kaj dela na cerkvenem koru. Na Vipavskem ima vsaka cerkev svoj glasbeni inventar.

Zelo pogrešamo v Logu novih orgel. Letos bi se bile že glasile, da nam ni potres računa zmedel. G. Goršič je moral popravljati drugod po potresu zrahlane orgle, zato ni mogel še izvršiti menda na deželi največjega svojega dela. Svoječasno bode že „Cerkveni Glasbenik“ poročal, kako so po najnovejšem mehaničnem sistemu izdelane, in kako se je pelo pri slovesnem blagoslovljenju.

Razne reči.

— Dvajseto leto orglarske šole Cecilijinega društva v Ljubljani se je pričelo dne 18. septembra. Usprejetih je na novo 5 učencev; število vseh je 18.

— Gospoda Kar. Brvar-ja, mestnega orglavca v Celji, potrdilo je ministerstvo za uk in bogočastje, kot učitelja petja na ondotni slovenski gimnaziji.

— † Dne 1. septembra t. l. umrl je v Gmundenu na Gornjem Avstrijskem znani plodoviti skladatelj in spretni kontrapunktist, gosp. E. Habert. Prijatelji njegovi namestavajo v založbi Breitkopf & Härtel-a (Lipsko) na svetlo dati vse skladbe rajnega, katere bode obsegale obsegale 28 folio-zvezkov, vsak po 100—300 strani. Delo bode izhajalo 5 let; cena mu bode 300 glđ. na enkrat, ali v 5 letnih obrokih po 60 glđ. — R. J. P.

— „Društvo nemških orglarskih mojstrov“ v Lipskem si je pridobilo pravice pravniške osebe in je zdaj v stanu korist svojih članov zastopati sodbenim potom in takó zabraniti umazano konkurenco. Tako je prav!

Poziv slovenskim skladateljem: Odbor „Slov. pevskega društva v Ptuj“ razpisuje dve častni nagradi po 80 kron a. v. za dve najboljši skladbi za možki ali mešani zbor ter se obrača do vseh rodoljubnih sloveskih skladateljev z iskreno prošnjo, da se temu pozivu v povzdigo in razvoj domačega petja častno in mnogobrojno odzovejo.

Opozarja se, da se bode oziralo v prvej vrsti na take skladbe, ki morejo priprosti narod v najširšem pomenu navdušiti —, tedaj bodi pesem veličastna, lepa, priprosta, a ne pretežno umetna.

Rokopisi naj se blagovolijo podpisnemu odboru — ime skladatelja v posebnem zavitku — do novega leta 1897. doposlati.

V Ptuj, dne 11. septembra 1896.

Odbor „Slov. pevskega društva“.

Današnjemu listu pridana je 9. štev. prilog.

Odgovorni vrednik lista **Janez Gnjezda**. — Odgovorni vrednik glasb. priloge **Anton Foerster**.
Zalaga Cecilijino društvo. — Tiska R. Milic.